

§51

Ansvarsprovning 2019 för regionstyrelsen (RS/75/2020)

Sammanfattning

Region Jämtland Härjedalens revisorer granskar årligen i den omfattning som följer av god revisionsred all verksamhet som bedrivs inom styrelsen och nämndernas verksamhetsområden. Den 7 april 2020 inkom revisorerna med revisionsberättelse och revisionsrapport för regionstyrelsens verksamhet 2019. I revisionsberättelsen anger revisorerna att de avstyrker att fullmäktige beviljar ansvarsfrihet för regionstyrelsen mot bakgrund av de enligt revisorerna allvarliga redovisade bristerna som framkommit i granskningen. Regionfullmäktiges presidium har efter det gett regionstyrelsen och de ledamöter som tjänstgjort men avgått under 2019 möjlighet att inkomma med förklaringar till vad som anförts i revisionsberättelsen.

Förklaringar har inkommit från regionstyrelsen, Vänsterpartiet och Socialdemokraterna.

Resultat av granskningen

I granskningen prövar revisorerna om verksamheten sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredställande sätt, om räkenskaperna är rättvisande och om den interna kontrollen är tillräcklig. Nämnderna ska var och en inom sitt område se till att verksamheten bedrivs i enlighet med de mål och riktlinjer som fullmäktige bestämt, samt de föreskrifter som gäller för verksamheten. De ska även se till att den interna kontrollen är tillräcklig samt att verksamheten bedrivs på ett i övrigt tillfredställande sätt.

Revisorerna anför bland annat följande i sin revisionsrapport:

- Revisorerna anser det otillfredsställande att inte styrmodellen reviderats inför 2019 för att undvika förekomsten två olika regelverk för hur fullmäktiges mål ska uttolka och konkretiseras.
- Revisorerna anser att styrelsen har haft en bristfällig måluppfyllelse och att delar av återrapporteringen varit bristfällig då det saknats redovisat målvärde och kommentarer.
- Revisorerna anser att månadsrapporterna i stort sett följt styrmodellens anvisningar. De saknar dock en uppföljning av produktionen för hela året.
- Att regionen har varit en attraktiv arbetsgivare har varit ett fokusområde för regionstyrelsen. Revisorerna anser därför att styrelsen borde ha fokuserat mer kring dessa frågor i sina uppföljningar. Enligt dem sker uppföljningen av attraktiv arbetsgivare enbart i samband i delårsbokslut i augusti och per helår, uppföljningen per augusti kompletterades inte av några kommentarer och personalbokslutet finns inte med handlingarna till styrelsens handlingar eller diariefört. Revisionen anser därför att uppföljningen av detta fokusområde varit bristfälligt.
- Revisorerna har noterat att styrelsen har en positiv budgetavvikelse, men de anser inte att regionstyrelsen i tillräcklig grad vidtagit åtgärder för att komma tillrätta med regionstabens underskott. De anser också att styrelsen borde också ha agerat mer kraftfullt utifrån sin

uppsiktsplikt vad gäller underskotten för hälso- och sjukvårdsnämnden.

- Revisorerna anser att motiveringen till att underbalansera budgeten för 2019 inte har stöd i kommunallagen eller i förarbetena till lagen.

Summering av förklaringar

Regionstyrelsen

Regionstyrelsen har i sitt svar angett att de tagit del av revisorernas kritik, tar den till sig och kommer att göra förändringar. Under 2019 och 2020 har styrmodellen omarbetats i syfte att förankra Region Jämtland Härjedalens arbete med ledning och styrning på alla nivåer och få budgetarbetet, målformulering och uppföljning att höra ihop. Vad gäller måluppfyllelse för 2019 delar regionstyrelsen revisorernas bedömning om bristfällig måluppfyllelse. Från 2020 kommer oklarheterna som under 2019 kan ha uppstått i samband med att planerings och uppföljningsprocessen utvecklades att vara åtgärdade vilket enligt regionstyrelsens mening även kommer att bidra till en bättre måluppfyllelse och en tydligare struktur för uppföljning av specifika områden, exempelvis det personalpolitiska. Regionstyrelsen kommer också att vidta åtgärder för att ytterligare förändra rutiner kring riktade statsbidrag för att de inte ska vara kostnadsdrivande. Regionstyrelsen pekar också på flera resultatförbättrande åtgärder som genomförts. Ett annat upplägg för hanteringen av de riktade statsbidragen kommer också att tillämpas vilket kommer att tydliggöra kostnadsnivåerna och fördelningen mellan nämnder. Regionstyrelsen delar inte revisorernas syn på att skälen till underbalanseringen av budget inte har stöd i kommunallagen. Regionstyrelsen noterar också att revisorerna i denna punkt uttalar sig om fullmäktiges beslutade finansplan och budget, inte om hur regionstyrelsen efterlevt fullmäktiges fattade beslut.

Socialdemokraterna:

Socialdemokraterna anser att receptet för att återställa underskottet i regionen är en kombination av strukturåtgärder, effektiviseringar och intäktsökningar. De menar att regionen då skulle klarar kravet på god ekonomisk hushållning och då påbörja ett återställande av det balanserade underskottet. Partiet anser att revisorernas kritik bör fokusera på styrelsens och nämnders agerande snarare än dess förutsättningar. Men de ställer sig också bakom delar av revisorernas kritik. De delar bland annat att revisorernas uppfattning om att synnerliga skäl till att lägga en underfinansierad budget inte fanns. Socialdemokraterna pekar bland annat på att de yrkade för en skatthöjning när budget för 2019 antogs. Vidare delar Socialdemokraterna revisorernas kritik av att månadsuppföljningen till styrelse och nämnder under året genomgående utgått ifrån den underfinansierade budgeten istället för det verkliga ekonomiska resultatet. Socialdemokraterna delar även revisorernas bedömning att nämnden och styrelsens uppföljningar inte varit tillfredsställande.

Elin Hoffner (V) och Marie Svensson (V):

Vänsterpartiet och dess styrelserepresentanter har lagt eget förslag på regionplan med budget som enligt dem syftar till ett systematiskt och långsiktigt arbete för att förbättra vårdens kvalitet. Vänsterpartiet har både hösten 2015, 2016, 2017, 2018 och hösten 2019 yrkat på en skatthöjning på 1 krona såväl i fullmäktige som i styrelse. Partiet anser inte att 50 öre räcker.

Vänsterpartiet anser att det för dem är uppenbart att i det kortare perspektivet så kan inte det arbete som pågår i enlighet med fastlagda planer förbättra det ekonomiska läget. Det är bara en inkomstförstärkning som kan uppnå det.

Fullmäktiges presidiums bedömning

Regionens revisorer har i sin revisionsberättelse och revisionsrapport redogjort för de brister som regionstyrelsen och regionstyrelsens ledamöter och tjänstgörande ersättare uppvisat i sin ledning och styrning under verksamhetsåret 2019.

Presidiet ser positivt på de åtgärder som vidtagits för att förbättra planerings- och uppföljningsprocessen men anser inte att det är tillräckligt som förklaring för de uppenbara brister som finns gällande måluppfyllelse för 2019. Presidiet ser heller inte att regionstyrelsen vidtagit tillräckliga åtgärder för att ge balans åt ekonomin.

Presidiet delar dock den politiska ledningens bedömning i regionstyrelsens svar om att revisorernas kritik delvis felaktigt byggs på att synnerliga skäl inte skulle föreligga för underbalanseringen av budgeten för 2019. Det är den politiska ledningens ansvar att ge en realistisk bild av regions ekonomiska läge även i regionplanen. Vid ingången till 2019 var det balanserade underskottet ca 1,3 miljarder och regionen hade flera år av underskott bakom sig. Budgeten för 2019 hade antagits av regionfullmäktige 2018-11-20 och reviderades 2019-02-13. Presidiet anser inte att det fanns något skäl att ifrågasätta den del av den antagna budgeten där synnerliga skäl prövats och regionfullmäktige beslutat att ge regionen en underfinansierad budget för 2019.

Presidiet anser sammantaget att det är väl motiverat varför revisorerna avstyrker att regionstyrelsens ledamöter och tjänstgörande ersättare inte beviljas ansvarsfrihet.

Förslag till beslut

Fullmäktiges presidium föreslår regionfullmäktige

Regionstyrelsen och dess ledamöter och tjänstgörande ersättare beviljas inte ansvarsfrihet för verksamhetsåret 2019.

Motivering:

Regionens revisorer har motiverat varför de avstyrker att regionstyrelsen och regionstyrelsens ledamöter och tjänstgörande ersättare inte beviljas ansvarsfrihet för verksamhetsåret 2019. Presidiet ser positivt på de åtgärder som vidtagits för att förbättra planerings- och uppföljningsprocessen men anser inte att det är tillräckligt som förklaring för de uppenbara brister som finns gällande måluppfyllelse för 2019.

Regionfullmäktige ger mål och budget till styrelsen att utföra och detta är grunden till den politiska styrningen från regionfullmäktige. Om styrelsen under året inte ser möjlighet att uppnå detta anser presidiet att detta måste anmälas till fullmäktige och även väcka ärende för

att ändra så att det är realistiska mål som fastställs. Grunden till bristande måluppfyllelse är huvudskälet till varför presidiet föreslår att inte bevilja ansvarsfrihet. Presidiet ser heller inte att regionstyrelsen vidtagit tillräckliga åtgärder för att ge balans åt ekonomin.

Vad ledamöter och tjänstgörande ersättare anført som förklaring ändrar inte den slutsats som revisorerna kommit fram till.

Ordförande Thomas Andersson (C) redogör för beredningen av ärendet med anledning av regionens revisorers revisionsberättelse.

Regionens revisorers ordförande Viveca Asproth föredrar revisionsberättelsen och uttalande i ansvarsdelen.

Ordförande föredrar fullmäktiges presidiums förslag till beslut i ansvarsdelen.

Yrkanden

Karin Näsmark (S) yrkar följande ändring:

"Regionfullmäktige beslutar att:

- bevilja regionstyrelsen och dess ledamöter och tjänstgörande ersättare ansvarsfrihet för det gångna verksamhetsåret
- rikta en anmärkning mot regionstyrelsen

Motivering

Jag har tagit del av revisionsberättelsen från regionens revisorer och den skarpa kritik som där riktas gentemot Regionstyrelsen. Revisorerna avstyrker att fullmäktige beviljar ansvarsfrihet för Regionstyrelsen. Jag har även tagit del av de svar Regionstyrelsen, Vänsterpartiet och Socialdemokraterna har lämnat till fullmäktiges presidium.

Jag delar revisorernas kritik på alla punkter. Jag tycker att det är särskilt illa att fokusområdet Att vara en attraktiv arbetsgivare inte noggrannare följts upp under året. Inför 2019 prioriterade regionfullmäktige de anställdas situation inom regionen. Då förutsätter jag också att frågan ska ges maximal uppmärksamhet av Regionstyrelsen under verksamhetsåret. Så har uppenbarligen inte skett.

Regionens ekonomiska läge är fortsatt ansträngt och allvarligt. Jag delar revisorernas kritik mot att Regionstyrelsen beredde en underfinansierad budget för 2019. Det fanns ett förslag om att höja skatten i stället, men det blågröna styret valde att inte använda det. En majoritet i regionfullmäktige bestående av Centerpartiet, Moderaterna, Liberalerna, Miljöpartiet och Sverigedemokraterna röstade för den underfinansierade budgeten. Fullmäktige har alltså tidigare godkänt den underfinansierade budgeten, och det kan därför inte utgöra skäl för regionfullmäktige att nu inte bevilja ansvarsfrihet till Regionstyrelsen.

Det är svårt att kombinera god sjukvård med en underfinansierad sjukvård. Det är näst intill omöjligt att planera exakta kostnadsramar för områden som avgör liv och hälsa, i en verksamhet där förutsättningarna ständigt förändras. Det känner vi socialdemokrater väl till från när vi styrde Region Jämtland Härjedalen. Revisorerna riktar kraftig kritik mot

Regionfullmäktige

2020-06-17

att Regionstyrelsen inte stöttat Hälso- och sjukvårdsnämnden tillräckligt. Jag delar kritiken, men drar en annan slutsats än revisorerna och mina kollegor i presidiet. Att inte bevilja ansvarsfrihet är det skarpaste verktyg fullmäktige har. Vi Socialdemokrater anser att det endast skall användas när nämnd eller styrelse gravt misskött sitt uppdrag. Att inte bevilja ansvarsfrihet är en missförtroendeförklaring från fullmäktige och den naturliga följderna att nämnd eller styrelse avgår. Revisorernas kritik är graverande på flera sätt. Regionstyrelsen har inte lyckats i sitt uppdrag. Jag anser dock att Regionstyrelsen agerat efter bästa förmåga utifrån de uppdrag och de förutsättningar de fått från fullmäktige. Därför anser jag att fullmäktige bör bevilja ansvarsfrihet men samtidigt rikta en anmärkning till Regionstyrelsen för verksamhetsåret 2019."

Håkan Larsson (C) yrkar bifall till fullmäktiges presidiums förslag.

Ronny Karlsson (SD) yrkar bifall till fullmäktiges presidiums förslag.

Anders Frimert (S) yrkar bifall till Karin Näsmarks ändringsyrkande.

Sonny Hoffman (V) yrkar bifall till fullmäktiges presidiums förslag.

Lennart Ledin (L), Lars-Erik Olofsson (KD), Marcus Danielsson (SD), Ann-Marie Johansson (S), Tom Silverklo (C), Anton Nordqvist (MP) yttrar sig.

Proposition

Ordföranden ställer proposition på fullmäktiges presidiums förslag att inte bevilja ansvarsfrihet mot Karin Näsmarks ändringsyrkande om att bevilja ansvarsfrihet men rikta en anmärkning mot regionstyrelsen, och finner fullmäktiges presidiums förslag antaget.

Beslut

Regionstyrelsen och dess ledamöter och tjänstgörande ersättare beviljas inte ansvarsfrihet för verksamhetsåret 2019.

Motivering:

Regionens revisorer har motiverat varför de avstyrker att regionstyrelsen och regionstyrelsens ledamöter och tjänstgörande ersättare inte beviljas ansvarsfrihet för verksamhetsåret 2019. Presidiet ser positivt på de åtgärder som vidtagits för att förbättra planerings- och uppföljningsprocessen men anser inte att det är tillräckligt som förklaring för de uppenbara brister som finns gällande måluppfyllelse för 2019.

Regionfullmäktige ger mål och budget till styrelsen att utföra och detta är grunden till den politiska styrningen från regionfullmäktige. Om styrelsen under året inte ser möjlighet att uppnå detta anser presidiet att detta måste anmälas till fullmäktige och även väcka ärende för att ändra så att det är realistiska mål som fastställs. Grunden till bristande måluppfyllelse är

Regionfullmäktige

2020-06-17

huvudskälet till varför presidiet föreslår att inte bevilja ansvarsfrihet. Presidiet ser heller inte att regionstyrelsen vidtagit tillräckliga åtgärder för att ge balans åt ekonomin.

Vad ledamöter och tjänstgörande ersättare anført som förklaring ändrar inte den slutsats som revisorerna kommit fram till.

Jäv

Ann-Marie Johansson (S), Bengt Bergqvist (S), Robert Uitto (S), Anton Hammar (S), David Adervall (S), Britt Carlsson (S), Eva Hellstrand (C), Mats Gärd (C), Jörgen Larsson (C), Mari Eriksson (C), Elise Ryder Wikén (M), Jan-Olof Andersson (M), Robert Hamberg (M), Marcus Danielsson (SD), Anette Rangdag (SD), Elin Hoffner (V), Marie Svensson (V), Lars-Erik Olofsson (KD), Stefan Nilsson (KD), Lennart Ledin (L), Karin Thomasson (MP) och Anton Nordqvist (MP) anmäler jäv och deltar inte i beslutet.

Expedieras till

Ledamöter och ersättare i regionstyrelsen 2019.
Regionstyrelsen

Beslutsunderlag

- §54 RF pres Ansvarsprövning 2019 för regionstyrelsen
- Revisionsberättelse Region Jämtland Härjedalen 2019
- Bifogad fil: "Revisionsrapport Granskningsredogörelse 2019 .pdf"
- §36 RF pres Begäran om förklaring från regionstyrelsen och hälso- och sjukvårdsnämnden och de ledamöter som avgått under 2019
- Förklaring från Elin Hoffner (V) och Marie Svensson (V) med anledning av revisionsberättelsen
- Socialdemokraterna svar angående ansvarsprövning 2019
- §94 Regionstyrelsen Ansvarsprövning för 2019 – regionstyrelsens förklaring
- Regionstyrelsens svar till fullmäktiges presidium angående ansvarsprövning 2019
- Körschema ansvarsprövning fullmäktige juni 2020